

BSAD

**Bankacılık ve Sigortacılık
Araştırmaları Dergisi**

Cilt 1 sayı 2 (Haziran 2010), ss.4-13.

DOI

Telif Hakkı © Ankara Üniversitesi
Beypazarı Meslek Yüksekokulu

Basel II Kriterlerinin Dünü Bugünü ve Gelecek İçin Bir Üst Sürümüne Olan İhtiyacın Kaçınılmazlığı

A. Aslan ŞENDOĞDU

Selçuk Üniversitesi

ÖZET

ABD'de başlayan ve dalga dalga tüm dünyaya yayılan küresel kriz bazı ezberleri de bozmuş ve önceden yerleşik sistemlerin sorgulanmasına yol açmıştır. Basel Komite'nin kuruluşunun geri planında yatan şey, 1974 yılında yaşanan Dünya Petrol Krizi sonrasında bankacılık sektöründe yaygın bir şekilde denetimin kalitesini artırmaktır. Bu yönüyle bankaların stabil dönemlerin yanı sıra özellikle krizlere karşı direnç düzeyinin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınması amaçlanmıştır. Basel I ile öngörülen Sermaye Yeterliliği Rasyosu'nun eksikliklerine ilişkin eleştirel bakış, Basel II Kriterleri ile üçlü yapısal bloğun ortaya çıkmasına neden olmuş ve geliştirilmiş Sermaye Yeterliliği Rasyosuna ilave olarak denetsel gözden geçirme ve saydamlığın sağlanması, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve piyasa disiplininin sağlanması hususları mevcut sisteme eklenmiştir. Ancak, Basel II Kriterleri, stabil dönemlerde işleyen sisteminin, küresel kriz döneminde beklenen performansa ulaşamadığı yönünde ciddi eleştiriler almıştır.

Basel Komite, yoğunlaşan eleştirileri dikkate almakta ve mevcut sistemi savunmanın yanı sıra ek tedbirlerle sistemin krizlere karşı direnç düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalar içerisinde olduklarını vurgulamaktadır. Türkiye özelinde ise, Basel I Kriterleri tedrici olarak uygulanmış, Basel II Kriterlerine tam geçiş için önceden öngörülen 1 Ocak 2009 tarihi, BDDK tarafından ileri bir tarihe ertelenmiştir. Özellikle Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri sürecini izleyen dönemde, krizi fırsata çevirmede başarılı bir sınav veren Türk Bankacılık Sektörü, Basel II'ye tam geçiş gerekliliklerini çok büyük ölçüde tamamlamış olup, Basel Komite'nin küresel krizle ortaya çıkan defolarını gidermek için ihtiyaç duyduğu bir üst sürümü diye adlandırabileceğimiz versiyonunu beklemektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Basel Komite, Basel II, Küresel Kriz.

The Past and the Today of the Basel II Criteria and the Urgency of a new Version for Future

ABSTRACT

The Global crisis that has emerged in the USA and spreading throughout the world in full flood went beyond the ordinary and lead to questioning the settled systems. The background of the foundation of the Basel Committee is trying to enlarge the quality of audit used in the banking sector after the world oil crisis of 1974. With this way; they aimed at taking measures to increase the resistance level against especially the crisis and the stabile position. The critical viewpoint regarding the deficiency of the Capital Adequacy Ratio predicted by the Basel I caused the emerging of trinity and the Basel Criteria and in addition to the developed Capital Adequacy Ratio, the following issues were added to the current system; providing the supervisory review and transparency, public information, market discipline. But the emerging crucial critic is that the Basel II system that runs during the stabile periods does not run efficiently during the global crisis period.

The Basel Committee considers the increasing critics and underlines that they are interested in taking the extra measures in order to increase the resistance level to prevent the system against the crisis in addition to the current system. Particularly in Turkey the Basel I Criteria were carried out gradually and the full transition date of January 1, 2009 of the Basel II Criteria was suspended to the following dates by the Banking Regulation and Supervision Agency. Principally during the following periods of November 2000 crisis and February crisis of 2001, the Turkish Banking Sector, successfully overcame the crisis and turned it to an opportunity, completed all of the transition processes and ready for the new version of the Basel Criteria for eliminating the defaults after the global crisis.

KEYWORDS

Basel Committee, Basel II, Global Crisis at Risk.

JEL Classification: G32, G38.

1. BASEL II KRİTERLERİNE UZANAN SÜREÇ

Basel Uyumu, bankaların rekabetçi yapıları ve finansal piyasaların gelişimi için önemli gereklilikleri ile banka piyasalarının denetim ve gözetiminde önemli bir adım olup (Davis, http://www.sbif.cl/sbifweb/internet/archivos/publicacion_2249.pdf, Erişim: 07.04.2010), 1970'li yılların ilk yarısında sabit kur sisteminin terk edilmesi ve 1974 yılında yaşanan petrol krizi sonucunda, uluslararası döviz ve bankacılık piyasalarında büyük dalgalanmalar yaratan sorunlara ortak bir çözüm bulma arayışı ile gündeme gelmiştir (Atiker, 2005: 1). Bu konjonktürel gelişim, bankacılıkta yaşanan sorunlara yönelik çözüm çabalarının orijini oluşturmaktadır.

Bankacılık denetimiyle ilgili önemli hususların anlaşılmasının kolaylaştırılması ve dünya genelinde bankacılık denetiminin kalitesinin iyileştirilmesi amacıyla, Bank for International Settlements (BIS) bünyesinde, 1974 yılında Basel Bankacılık denetim komitesi kurulmuştur. Komite; Belçika, Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Lüksemburg, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve ABD'nin üyesi olduğu 13 ülkenin merkez bankaları ve bankacılık denetim otoritelerinin yetkililerinden oluşmuştur (Candan & Özün, 2006: 8).

Komite, ulusal sermaye yeterliliği hesaplama yöntemlerini birbirleriyle uyumlu hale getirmek ve bu konuda asgarî bir standart oluşturmak amacıyla 1988 yılında, Basel I olarak adlandırılan "Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı"nı yayımlamıştır (BDDK, 2008: 1). Basel Uyumu, banka gözetim ve denetiminde, bir bankanın kredi portföyünü sürdürebilmesi için kredilerinin güvencesi olarak formel değerlendirme ve yaklaşım süreci kurması zorunluluğudur (Morton, 2003: 7).

1988 Basel Sermaye Uzlaşısı, kredi riskleri için %8 asgari sermaye yeterliliği oranının belirlendiği bir temel metin olup, bu yönüyle, uluslararası ölçekte bankacılık sisteminde denetime yönelik en ciddi ilk adımdır.

Basel I Kriterlerini, Türkiye'de benimsemiş, bu standardı kademeli bir geçiş süreci ile (1989 yılında %5, 1990 yılında %6, 1991 yılında %7 ve 1998 yılında %8 olarak) uygulamıştır (Arslan, 2008: 51).

Basel I'in yetersizlikleri şu temel noktalarda toplanabilir;

- Bankacılık risklerini gerçekçi bir şekilde ölçmede yetersiz kalması,
- Finansal piyasalardaki fiyat dalgalanmalarını yeterince dikkate almaması,
- Bankaların portföy oluşturma davranışlarındaki farklılıkları gözetememesi.

Görüldüğü üzere; yetersizliklerin incelenerek, Basel I'in kapsamının geliştirilmesi ve daha hassas risk ölçüm ve yönetim metotlarına yer verebilecek şekilde yeniden yapılanması bir zorunluluk halini almıştı.

26 Haziran 2004 tarihinde G-10 ülkeleri ve Avrupa Merkez Bankası Başkanı Jean Claude Trichet, Basel II bildirisini deklare etmiştir. Bildiride Trichet, Basel II ile özellikle 21. yüzyıl bankacılığında, risk yönetimi ve sermaye düzenlemelerinde denetimin temel alınacağını belirtmiş, finansal sistemin bir bütün olarak stabilitesinin güçlendirilmesiyle ilgili

olarak bankaların sağlamlık ve güvenliğinin artırılacağını vurgulamıştır (Trichet, <http://www.bis.org/review/r040628a.pdf>, Erişim: 08.04.2010).

Basel I'in aksine, Basel II'de risk temelli sermaye standartları düzenlenerek, kredi derecelendirilmesi üzerine inşa edilen sermaye gereksinimi kabul edilmiştir (Jacques, 2008: 79). Basel Komite'nin revize ettiği sermaye uyumu, modern risk yönetim teknikleri ile hesaplanan ve değerlendirilen, bankaların gerçek riskleri ile bağlantılı sermaye gereksinimini düzenlemekle ilgili olup (Liebig, Porath, Weder & Wedow, 2007: 402), sermaye gereksinimi, bankaların denetim ve düzenlemelerinde kilit rol oynamaktadır (Heid, 2007: 3885).

Bu bağlamda, Basel I Kriterlerinin eksikleri ve bankalar için güvenlik zırhı oluşturmada yetersizlikleri göz önüne alındığında, daha kapsamlı risk yönetimi ve denetim mekanizmalarını içeren Basel II Kriterlerinin ortaya çıktığı söylenebilir.

2. BASEL II KRİTERLERİ

Basel II Kriterlerinde, bankaların aşgari sermaye gereklerini hesaplamada dikkate alacakları kredi ve faaliyet riskini ölçebilmeleri için basitten gelişmişe doğru bir metodolojinin kullanılabilmesi öngörülmekte (Çelik, 2004: 44), bankalar, denetim otoritesinin gözetiminde olmak üzere kendi risk profillerine ve faaliyetlerine göre uygun yaklaşımları tercih edebilmektedirler.

Basel II'de detaylı olarak üzerinde durulan risk kategorileri; kredi, piyasa ve operasyonel olmak üzere üç grupta incelenebilir. Aşağıda bu riskleri ölçmek üzere kullanılan yaklaşım ve modeller ana başlıkları ile yer almaktadır:

1- Kredi Riski;

- Kredi Riski Modelleri (Creditmetrics, Moddy's KMV, CreditRisk+, Credit Portfolio View vb.),
- Standart Yaklaşım (Standard Approach),
- İçsel Derecelendirme Yaklaşımı (Internal Ratings Approach).

2- Piyasa Riski;

- Standart Metot (Standard Method),
- Dahili (İçsel) Model (Internal Model),
- Riske Maruz Değer (Value at Risk),
- Stres Testleri (Stress Tests).

3- Operasyonel Risk;

- Temel Gösterge Yaklaşımı (Basic Indicator Approach),
- Standart Yaklaşım (Standard Approach),
- İleri Ölçüm Yaklaşımı (Advanced Measurement Approach).

Kredi riski ve piyasa riskine ilaveten operasyonel riskin, sermaye yeterliliği standart oranının paydasına eklenmesi, Basel II'nin getirdiği en dikkat çekici yenilik olarak değerlendirilebilir. Buna göre;

$$\text{Sermaye Yeterliliği} = \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Kredi Riski} + \text{Piyasa Riski} + \text{Operasyonel Risk}} = \%8$$

Basel II'nin üzerinde durduğu öncelikli hususların başında, bankalarda risk yönetiminin teşvik edilip geliştirilmesi gelmekte (Bank for International Settlements, 2006: 162), buna göre birbirini destekleyen üç yapısal bloğun kullanılmasıyla gelişmiş risk yönetiminin uygulanması gerekmektedir.

Birinci Yapısal Blok; asgari sermaye yükümlülüklerinin, bankalarda yeterli sermaye ve risk yönetimine sahip olunması gerekliliğine ek olarak, İkinci Yapısal Blok; denetsel gözden geçirme ve Üçüncü Yapısal Blok; şeffaflık ve piyasa disiplinin artırılmasını öngörmektedir (Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 2004: 9).

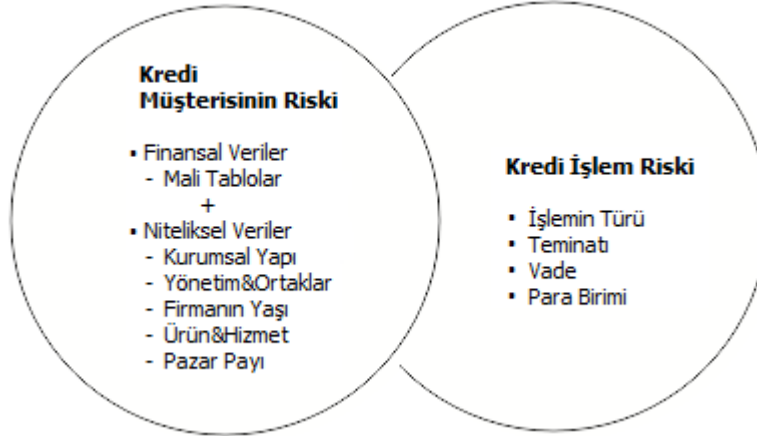
Üç yapısal blok, birbiriyle yakından ilgili olmasının yanı sıra daha büyük bilgi şeffaflığı anahtar rol oynayarak, piyasa disiplini de kolaylaştırabilir (Flannery & Thakor, 2006: 281).

Yapısal blokların uygulanabilmesi için (Risk Yönetimi ve Gözetim Teknikleri Dairesi, 2003: 6):

- Kurum çapında entegre etkin (kredi, piyasa ve operasyonel) risk yönetimi sistemleri,
 - Etkin iç kontrol sistemleri ve bağımsız dış denetim,
 - Kurum çapında özkaynak değerlendirme sistemleri,
 - Kurumsal yönetim uygulamaları değerlendirme sistemi,
- gerekmektedir.

Basel II'de kredi değerlemesinde; kredi müşterisinin riski ve kredi işlem riski belirleyici olmaktadır. Aşağıdaki şekilde bu ilişki gösterilmektedir:

Şekil 1. Basel II'de Kredi Değerlemesi (Kredi Riskinin Tespiti)

Kaynak: Aras, G., (2007), "Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları", Deloitte CEO/CFO Serisi, İstanbul, s. 14.

Bu iki temel risk göstergesiyle aslında Basel II'nin firmaları ilgilendiren yönü daha iyi anlaşılmaktadır. Böylelikle, firmanın finansal tablolarından elde edilen bilgiler ya da diğer finansal bilgilerine bakılarak ve analiz edilerek kredi değerliliği konusunda karar verilmesi söz konusudur (Aras, 2007: 14).

Günümüzde bankalar ve finansal kurumlar, oldukça teknik kredi riski ölçüm modellerini geliştirmek için büyük çaba ve zaman harcamakta (Korkmaz, 2004: 2), ayrıca başarılı bankaların kredi verme fonksiyonunu yerine getirirken, aynı zamanda onların toplam riskini de minimize etme çabası içerisinde olduğu gözlemlenmektedir (Hempel & Simonson, 1999: 389).

Tüm yapılan bu çalışmalarla; kredi limitlerinin, yeni ürün fiyatlamalarının, müşteri seçimlerinin, risk bazlı oluşturulması ile birlikte kredi risk yönetimi, daha şeffaf ve daha iyi bilgi yönetiminin sağlanabildiği, raporlamadan ölçüme doğru gelişen bir alan haline gelmektedir (Aras, 2007: 14).

Basel II’de önemle üzerinde durulan derecelendirme (rating) notu ve kredi faizleri ilişkisi bir örnekle aşağıda gösterilmektedir (Türkiye Bankalar Birliği, 2004: 17).

Şekil 2. Derecelendirme ve Kredi Faizleri İlişkisi

Rating Notu	Kredi Faiz Oranı
AAA	%23,2
AA	%24,3
A	%24,4
BBB	%26,0
BB	%27,0
B	%27,5
CCC	%29,1
CC	%33,0

Yukarıdaki tablo, tamamen örnek rakamlarla rating notunun kredi faizini nasıl etkileyeceğini göstermektedir. Daha düşük rating’li firmalara verilen kredilerde risk daha fazla olacağı için firmanın rating notu düştükçe kredi faiz oranı artmaktadır. Firmalar, kredibilitelelerindeki düşüğe bağlı olarak artan faiz yükleri ile karşı karşıya kalabileceklerdir.

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği, (2004), “Risk Yönetimi ve Basel II’nin Kobi’lere Etkileri”, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, Yayın No: 228, Ankara, s. 17.

Bu bağlamda derecelendirme notu AAA olan firma ile CC olan firma arasında alınan aynı miktar krediye uygulanacak faiz oranı açısından %23,2 ve %33 gibi ciddi bir fark oluşmaktadır. Bu durum Basel II’nin getirmiş olduğu yeniliği de ortaya koymaktadır. Böylelikle aynı miktar krediye, firmanın dereceleme notuna göre farklı faiz oranları uygulanabilmektedir.

Uluslararası finans piyasalarına ilişkin düzenlemeler ve Türkiye’de yaşanan gelişmeler doğrultusunda oluşturulan son Bankalar Kanunu (5411 Sayılı Bankalar Kanunu);

- Risk yönetimi,
- İç kontrol,
- İç denetim sistemleri,
- Denetim komitesi,
- Sermaye ve likidite yeterliliğine ilişkin hükümleri,

ayrı başlıklar halinde detaylı olarak ele almaktadır. Bu kapsamda Bankalar Kanunu (7, 23, 24, 29, 30, 31, 32, 45, 46 ve 66. maddeleriyle), sektörü yasal açıdan, denetim yönüyle disipline etmekte, sorumlular hakkında bağlayıcı hükümler içermektedir.

3. BASEL II KRİTERLERİNİN BİR ÜST SÜRÜMÜNE OLAN İHTİYACIN KAÇINILMAZLIĞI

Küresel krizle birlikte Basel II Kriterlerine yönelik tartışmalarda alevlenmiştir. Ünlü iktisatçı Joseph Stiglitz, Basel II düzenlemelerinin temel felsefesini oluşturan özdenetimin ve derecelendirme şirketlerinin kredi notlarına dayalı yapının kendi başına bir oksimoron (iki zıt

anlamı birlikte taşıyan) olduğunun yaşanan küresel krizde belirginleştiğini dile getirmiştir (Candan, 2009: 80).

Basel II'ye getirilen önemli eleştirilerin başında, çok sayıda konuya getirilen standartların gerçekleştirilmesinin güçlüğü gelmektedir. Zira basitlik ile riske duyarlılığın birlikte gerçekleştirilmesi zordur. Ayrıca düzenlemelerin gereğinden fazla ciddiye alındığı, sistematik krizlerin sermaye yeterliliğinden ziyade likidite krizinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Avcıbaşı, 2008: 18).

Basel II'ye getirilen bir eleştiri de, likidite riskini ölçmek ve riskler arası etkileşimi algılamak konusunda başarısız olduğu, ayrıca bankacılık sistemi dışında kontrol edilemeyen hedge fonlar, mortgage şirketleri ve girişim sermayesi gibi kurumların da atlandığı yönündedir (http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=78903, Erişim: 06.03.2010).

Riske Maruz Değer (RMD), finansal risklerin ve belirsizliklerin ölçülmesinde kullanılan bir model (Bolgün & Akçay, 2005: 389), olmasına karşın en zayıf noktası, “en kötü durumu” göstermemesidir. Olasılık dağılımları, belirlenen güven aralığı içindeki alanı temsil etmekte, bu alanın dışını göz ardı etmektedir. Oysaki olasılığın çok düşük olması onun hiçbir zaman gerçekleşmeyeceğini göstermez.

Uygulamada RMD’i destekleyen test olarak, yaygın biçimde stres testleri kullanılmaktadır. RMD, normal piyasa şartları için, stres testi anormal piyasa şartları için geçerlidir (Sevil, 2001: 60). Diğer bir ifadeyle, stres testleri, sıra dışı kayıplara neden olabilecek hususları tespate yönelik olarak kullanılmaktadır (Jorion, 2000: 231). Ancak, anormal piyasa koşullarını önceden tahmin edebilme özelliğine karşın stres testleri ile de küresel krizin ıskalanmış olması Basel II’nin ciddi bir prestij kaybı olarak değerlendirilebilir.

Küresel krizi, kehanet derecesinde önceden tahmin eden Nouriel Roubini ise; yaşanan küresel krizi vurgulayarak, irrasyonel bolluğun ve düzenleme farklılıklarının olduğu bir dünyada Basel II’nin başarılı olma şansının zor olduğuna değinmektedir (Candan, 2009: 80).

Bu bağlamda, küresel krizin, Basel II Kriterleri olarak geliştirilmiş sistemin, olağan dönemlerde genel kabul gören yönlerinin yanı sıra olağanüstü dönemlerde birtakım yetersizlikleri de içerdiği gerçeğini ortaya koyduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında, bir bakıma küresel kriz, Basel II’nin defolarını ortaya çıkarmıştır.

Eleştirel yaklaşımlara karşılık, Basel Komite, 17.01.2009 tarihli “*Proposed Enhancements to the Basel II Framework*” bildirisinde; banka denetim ve gözetimi açısından Basel II’nin hala en yetkin metodoloji olduğunu, krize neden olan ters yöndeki birtakım teşvikleri kısıtlayıcı özellikler taşıdığını vurgulamaktadır (<http://www.bis.org/publ/bcbs150.htm>, Erişim: 20.04.2010). Ayrıca, Komite, Basel II Kriterlerinin, salt bankaların risk yönetimi süreçlerinin geliştirilmesine dönük doğru teşvikler içermekle kalmayıp aynı zamanda kurumsal yönetim ve kontrol-uyum mekanizmalarına da katkıda bulunduğunu ileri sürmektedir.

Basel Komite, Basel II Kriterlerini savunmakla birlikte, çalışmalarını eleştirileri dikkate alan yönde sürdürmekte olduğunu vurgulayarak, sistemin kriz dönemlerini de içerisine alacak boyutta yeni açılımlara ihtiyacı olduğunu belirten yaklaşım içerisindedir.

Bu kapsamda, Basel Komite, sistemik öneme sahip kuruluşlardan kaynaklanan dışsallıkların azaltılmasını sağlamak üzere ek sermaye, likidite ya da diğer denetim tedbirleri ihtiyacını gözden geçirmekte olduğunu bildirmektedir (<http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf>, Erişim: 15.04.2010).

7 Kasım 2009 tarihli G-20 Londra Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanları toplantı tebliğinde; kriz öncesi dönemde finansal piyasaların inanılmaz hızla geliştiği, derinleştiği ve karmaşıklaştığı, buna karşın denetim ve gözetimden sorumlu kurumların bu hıza ayak uyduramadıkları konusunda görüş birliği bulunmaktadır (Yılmaz, 2010: 6).

Basel Komite, sermaye ve likidite standartlarının etkilerini değerlendirmek üzere, 2010 yılının ilk yarısında bir etki çalışması yapacaktır. Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak, uygun niteliğe sahip bir “toplam seviye” belirlenmek üzere, yasal minimum sermaye düzeyi ve bu dokümanlardaki veriler yeniden gözden geçirilecektir (<http://www.bis.org/publ/bcbs165.pdf>, Erişim: 15.04.2010).

Basel Komitesi, krizden çıkarılan dersler neticesinde “Strengthening the Resilience of the Banking Sector - Consultative Document” (Bankacılık Sektöründeki Dayanıklılığın Arttırılması-İstişare Metni) ile bankacılık sektöründeki şoklara karşı dayanıklılığın arttırılması için önerdiği reform paketini 17 Aralık 2009 tarihinde görüşe açmıştır (Risk Yönetimi Dairesi, Nisan 2010: 2).

Bahse konu İstişare Metninde yer alan programın temel hedefleri şöyle özetlenebilir:

- Olumsuz piyasa koşullarında ani düşüş gösterebilen sermaye tamponlarının güçlendirilmesi,
- Banka sermayelerinin kalitesinin artırılması,
- Basel II'ye destek olmak üzere bir kaldıraç oranı uygulamasının getirilmesi,
- Asgari sermaye gereksinimindeki döngüsellliği azaltma ve karşılık ayrılması,
- Bankacılık sektörünün kuvvetlendirilmesi amacıyla ortaya koyduğu sermaye ve likidite düzenleme önerileri,
- Risk yönetiminin ve yönetişimin geliştirilmesine ek olarak, bankaların stres ortamlarına karşı dayanıklılığının artırılması.

Basel Komitesi'nce piyasa riski çerçevesinde yapılan son değişikliklerle 1996 yılından günümüze uygulanmakta olan mevcut riske maruz değer (RMD) hesaplama çerçevesinde değişikliğe giderek, piyasa riskine ilişkin sermaye gereksinimi hesaplamasına ilave (kredi) riski ve strese tabi RMD için de ayrıca sermaye yükümlülüğü uygulanmasını zorunlu hale getirmektedir.

Bu bağlamda, 2007 yılında başlayan ve etkisini 2008 yılında artırarak devam ettiren finansal kriz sürecinde, bankaların alım satım hesaplarında önemli zararlar olduğu, kaldıraç etkisinin arttığı ve piyasa riski hesaplamalarına getirilen yeni değişikliklerin krizden edinilen tecrübeler ışığında olduğu ifade edilebilir.

Değişikliklerin Ülkemize etkisi açısından değerlendirildiğinde ise, korelasyon alım satımı ve sekürütizasyon/resekürütizasyon portföyleri henüz yoğun olarak görülmediğinden bu yöndeki değişikliklerin kısa vadede önemli etkileri beklenmemektedir. Bunun yanı sıra strese tabi RMD'nin hayata geçirilmesi halinde içsel model kullanma olasılığı bulunan bankaların bu uygulamadan etkilenebileceği, standart yöntemde ise sözkonusu hesaplama denk gelen bir rakam olmadığından standart yöntemi uygulayan bankaların değişiklikten etkilenmeyeceği görülmektedir. Standart yöntemin risklere karşı duyarlılığının zayıf olması, risklere karşı daha hassas ancak daha yüksek sermaye gereksinimi rakamları içermesi yönüyle içsel model uygulamasının tercih edilmemesi de bankacılık sektörümüzde eleştirel bakış açısıyla değerlendirilebilir.

Basel Komite'nin 2010 yılı sonuna kadar daha güçlü standartlar geliştirilmesi sürecini tamamlaması ve bu standartların da 2012 yılı sonuna kadar uygulamaya konulması öngörülmektedir (T.C. Merkez Bankası, 2009: 10).

BDDK tarafından gerçekleştirilen “Bankaların Basel II'ye Geçişine İlişkin İlerleme Anketi”nde Aralık 2009 itibarıyla verilen cevaplara göre; Bankacılık sektörünün %99'u Basel II çalışmalarını yürütecek üst yönetim ve birimlerini oluşturmuş, %82'si sorumlu personelini, %70'i ise komitelerini belirlemiştir (BDDK, 2010: i).

Bu bağlamda, anket sonuçları değerlendirildiğinde; Türk Bankacılık Sektörünün Basel II'ye geçiş sürecini çok büyük ölçüde tamamladığı, Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri sürecini izleyen dönemde, Türk Bankacılık Sektörünün krizi fırsata çevirmede başarılı bir sınav vermesinde proaktif rol oynayan BDDK'nın, daha önce 1 Ocak 2009 olarak öngördüğü tam geçişi, ileri bir tarihe ertelenmesinde, küresel krizin etkisiyle ortaya çıkan eleştirel görüşleri de dikkate alarak, Basel Komite'nin yeniden yapılanmaya olan ihtiyacın gereklerini yerine getirmesini yakinen takip eden, ihtiyatlı bir yaklaşım sergilediği çıkarımı yapılabilir.

SONUÇ

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun, 6 Nisan 2010 tarihli, Basel II Çerçevesinde Hazırlanan Düzenleme Taslaklarına İlişkin Basın Açıklaması'na göre; Tüm dünyada yaşanan küresel krizin etkisiyle “*Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması*” dokümanının gözden geçirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaca binaen gözden geçirme çalışmaları, Basel Bankacılık Denetim Komitesince hâlihazırda devam etmektedir (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 6 Nisan 2010: 2).

Küresel krizle beraber dünya genelinde artan banka iflasları, denetim ve gözetim açısından, Basel II'nin de itibar kaybetmesine ve sorgulanma eşiğinin yükselmesine neden olmuştur. Bankacılık türev ürünlerinin alım satımında risk yönetiminin hiçe sayılması, yaşanan krizin bankacılığa ilişkin temel sıkıntısı olarak değerlendirildiğinde, Basel II'nin bu alanda da ciddi düzenlemelere ihtiyacı olduğu açıktır.

Basel Komite'nin, krizden çıkarılan dersler neticesinde “Strengthening the Resilience of the Banking Sector - Consultative Document” (Bankacılık Sektöründeki Dayanıklılığın Arttırılması-İstişare Metni) ile çözüme yönelik arayışlar içerisinde olduğu görülmektedir.

Son gelişmeler ışığında, BDDK tarafından gerçekleştirilen anket sonuçlarında da görüldüğü üzere, Türk Bankacılık Sektörü'nün Basel II'ye geçiş sürecini çok büyük ölçüde tamamladığı anlaşılmaktadır. Ancak küresel kriz ortamında yaşananlar çerçevesinde, eleştirel yaklaşımlara yönelik Basel Komite'nin çalışmalarına ilişkin sonucu beklediği ve tam geçişin bu sürecin sonrasında ortaya çıkacak yeni yapılanmaya uyumla gerçekleştireceği beklenebilir.

Öz anlatımla, Basel Komite'nin yöneltilen eleştirel yaklaşımlara karşılık vermek için, mevcut sisteme sahip çıkmakla birlikte, Basel II'nin bir üst sürümü diyebileceğimiz yeni bir yapılanmaya doğru rotasını çevirdiği, çözüme yönelik çabalar içerisinde olduğu vurgulanabilir. Holistic (bütüncül) yaklaşımla bir değerlendirme yapılırsa, sürdürülebilir bankacılık için tüm bu çalışmaların yeni bir yapılanmanın, *Basel III Kriterleri*'nin habercisi olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

Aras, G., (2007), “Basel II Bankacılık Düzenlemelerinin Ekonomiye ve Reel Sektöre Yansımaları”, Deloitte CEO/CFO Serisi, İstanbul, 2-20.

Arslan, İ., (2008), “Basel Kriterleri ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri”, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 20, Konya, 49-66.

Atiker, M., (2005), “Basel I ve Basel II”, Konya Ticaret Odası Bilgi Raporu, Sayı: 41/08, Konya.

Avcıbaşı, F. T., (2008), Basel II'nin Türk Bankacılık Sistemi Üzerine Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Bank for International Settlements, (2006), "Risk Management and Regulation in Banking", Journal of Financial Intermediation, Vol: 15, 162-163.

Basel Bankacılık Denetim Komitesi, (2004), "Basel II'nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar", BDDK Yayınları, Ankara.

BDDK, (Ocak 2008), "CRD/Basel II Ülke Uygulamaları", Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Çalışma Tebliği, Sayı: 1, Ankara.

BDDK, (Şubat 2010), Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu, Ankara.

Bolgün, K. E. & Akçay, M. B., (2005), Risk Yönetimi, Scala Yayıncılık, İstanbul.

Candan, H. & Özün, A., (2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Candan, H., (2009), "Kriz Sürecinde Basel II'de Öngörülen Değişiklikler", Bankacılar Dergisi, Sayı: 68, Ankara, 80-84.

Çelik, P., (2004), Bankaların Risk Derecelendirmesi, TCMB Yayınları, Ankara.

Flannery, M. & Thakor, A. V., (2006), "Accounting, Transparency and Bank Stability", Journal of Financial Intermediation, Vol: 15, 281-284.

Heid, F., (2007), "The Cyclical Effects of the Basel II Capital Requirements", Journal of Banking&Finance, Vol: 31, 3885-3900.

Hempel, G. H. & Simonson, D. G., (1999), Bank Management, John Wiley&Sons, Inc., New York.

<http://www.bis.org/publ/bcbs150.htm>, Erişim: 20.04.2010.

<http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf>, Erişim: 15.04.2010.

<http://www.bis.org/publ/bcbs165.pdf>, Erişim: 15.04.2010.

http://www.referansgazetesi.com/haber.aspx?HBR_KOD=78903, Erişim: 06.03.2010.

Jacques, K. T., (2008), "Capital Shocks Bank Asset Allocation and the Revised Basel Accord", Review of Financial Economics, Vol: 17, 79-91.

Jorion, P., (2000), Value at Risk: The Benchmark for Controlling Market Risk, McGraw-Hill Professional Book Group, USA.

Kevin Davis, "Basel II", http://www.sbif.cl/sbifweb/internet/archivos/publicacion_2249.pdf, Erişim: 07.04.2010.

Korkmaz, T. K., (Temmuz-Ağustos 2004), "Bankalarda Kredi Riski Ölçümünde Alternatif Yöntemler", Active Finans Dergisi, İstanbul.

Liebig, T., Porath, D., Weder, B. & Wedow, M., (2007), "Basel II and Bank Lending to Emerging Markets: Evidence from the German Banking Sector", Journal of Banking&Finance, Vol: 31, 401-418.

Morton, G., (2003), Managing Bank Risk An Introduction to Broad Base Credit Engineering, Academic Press, Amsterdam.

Risk Yönetimi ve Gözetim Teknikleri Dairesi, (2003), “Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı (Basel II) ve Geçiş Sürecine İlişkin Yol Haritası”, Türkiye Bankalar Birliği Bilgilendirme Raporu, Ankara.

Risk Yönetimi Dairesi, (Nisan 2010), “Piyasa Riski Ölçümlerne İlişkin Analiz, BDDK Yayınları, Ankara.

Sevil, G., (2001), Finansal Risk Yönetimi Çerçevesinde Piyasa Volatilitésinin Tahmini ve Portföy VaR Hesaplamaları, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskiřehir.

T.C. Merkez Bankası, (Kasım 2009), Finansal İstikrar Raporu, Ankara.

Trichet, J. C., “Announcement of Basel II”, <http://www.bis.org/review/r040628a.pdf>, Erişim: 08.04.2010.

Türkiye Bankalar Birliği, (2004), “Risk Yönetimi ve Basel II’nin Kobi’lere Etkileri”, Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, Yayın No: 228, Ankara.

Yılmaz, D., (15 Nisan 2010), “Küresel Krizler ve Ekonomik Yönetiřim”, İnönü Üniversitesi, Malatya.

5411 Sayılı Bankalar Kanunu.

A. Aslan şendoğdu
Dr. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler M.Y.O,
E-posta: asendogdu@gmail.com

Yazı Bilgisi:

Alındığı tarih: 14 Mayıs 2010
Yayına kabul edildiđi tarih: 05 Temmuz 2010
E-yayın tarihi: 13 Temmuz 2010
Yazıcı çıktı sayfa sayısı:10
Kaynak sayısı:33